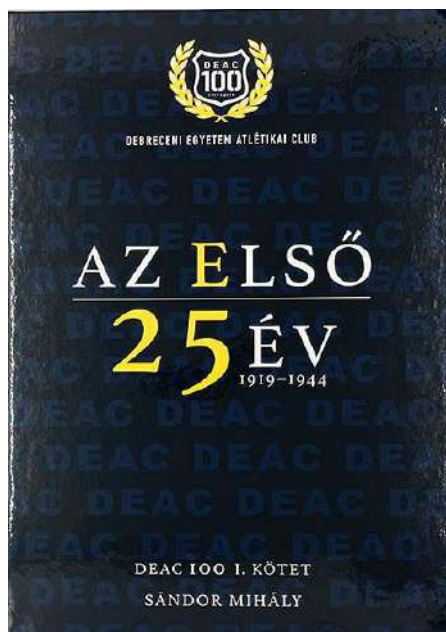

A „DEAC 100” I.-II. KÖTET
Sándor Mihály – B. Bába Éva
 Campus Kiadó, Debrecen, 2019, 382+612 oldal

A 100 éves „Debreceni Egyetemi Atlétikai Club”, a „DEAC” története Debrecen múltjának szerves része. A lenyűgöző adatmennyiséget bemutató, most megjelent két kötet legnagyobb érdeme ennek a ténynek a magas színvonalú bizonyítása. A „DEAC” fogalommá vált és így működött a városban, és várhatóan ilyen jövője lesz. Beceneve sem volt, mint a például „Loki” a DVSC-nek, ahogyan ezt Nyirkos István professzor, a kiváló labdarúgó, nyelvész-ként is kimutatta. Ezt a gondolatot szintén idézi a könyvet szerkesztő és a kiadást kezdeményező Dr. Bács

Zoltán professzor, egyetemi kancellár. Az adatgyűjtés és a megírás hatalmas munkáját „Az első 25 év 1919–1944” című, 382 oldalas első kötetnél Sándor Mihály végezte el, míg a „Második korszak 1945–1979” című 612 oldalas kötet két-szerzős, Sándor Mihály és B. Bába Éva közös munkája. Mindkét kötet a CAMPUS KIADÓ igényes, kemény borítós kiadványa, gazdag képanyaggal. A hatalmas és részletes, személyekre bontott adatmennyiség a korabeli városi, egyetemi újságokból és sportújságokból, helyi és környékbeli múzeumokból, továbbá 69 magánarchívumból származik. Objektív és megalapozott véleményként megállapítható, hogy a kiadványnak jelentős egyetemi, városi és sporttörténelmi jelentősége van! Ám nem lehet eléggé hangsúlyozni azt a nagyon lelkesítő érzelmi hatást sem a több száz érintett, mai olvasóra, akinek bármilyen személyes vagy családi kapcsolata volt a DEAC-cal! Az egész anyag átböngészése, vagy egy-egy rész csemegézése sokunkban jelenti ifjúságunk egyik legszebb részének felidézését. Mondják, „igazi barátság csak a lövészárkokban alakul ki”. Megkockáztatok egy kiegészítést: „Meg a sporttársak között!” Az én szerény példám szerint, bennem, az idős debreceni

egyetemi oktatóban e két kötet alapján tudatosult az a tréfás, kicsit túlzó, de igaz, ide illő poénnak szánt gondolat, hogy „Az én életem DEAC-osok között telt!” Ebben együtt van az 1934-ből származó, itt felfedezett adat, hogy a bölcsészhallgató Édesapám 4. helyezést ért el egy DEAC kardversenyen. Jó volt olvasni, hogy én 1965-ben DEAC színekben Debrecenben nyertem kardversenyt, majd 1974-ben Nyirkos Pista bátyám mellett lehettem rövid ideig a vívószakosztály elnöke. Ám az igazán új, kedves felismerésem az lett a lapozgatások során, hogy a tudományos közleményeim döntő többségében a társszerzők olyan személyek voltak, akik erősen kapcsolódtak a DEAC-hoz is, mint Aradi Jancsi, Szűcs Nelli, Csongor Jóska vagy Szilágyi Tibor, Kesztyűs Lóránd, Bot György és Szegedi Gyula professzorok.

Ebből a példából kiszűrhető, hogy a Debreceni Egyetemen az indulásától kezdve mindig volt diáksport, követve ebben is az európai akadémiai hagyományokat. Ugyanakkor az egyetemi oktatók, professzorok közül is sokan sportoltak, vagy vállaltak társadalmi vezetői funkciókat az egyesületben. Egyetemi körökben a „DEAC-ot mindig illet szeretni, segíteni akár aktívan, akár szurkolóként!” Tanulságos végig nézni az alapítók névsorát. A professzori kör jóval szélesebb, mint a püspököké vagy városi vezetőké, politikusoké. Szép sora van a hírességeknek, akik innen, fiatal sportoló-

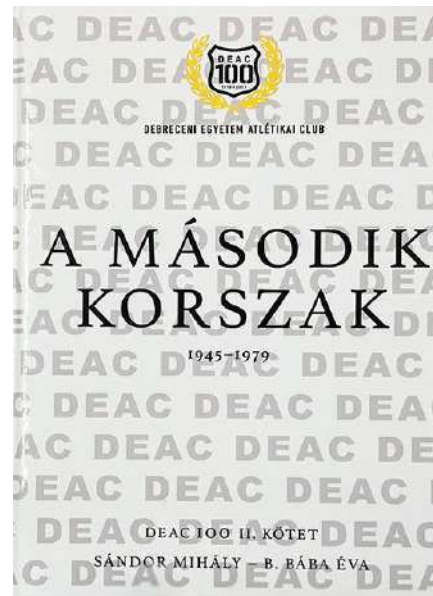
ként indulva, később vagy sportolóként, vagy valamilyen szakmában, tudományban tettek szert komoly hírnévre. Arany érmes olimpikon Gyarmati Olga távolugró (1948), bronzérmes Tóth Lajos tornász (1948). Olimpiai résztvevők: Göri István gyalogló (1964), Gulyás Ákos úszó (1964), Molnár István röplabdázó (1964), Bruzsenyák Ilona (1972, 1976) futónő, aki 1974-ben Európa bajnok volt távolugrásban, Lázár Magdolna (1976) futónő. A jelentős író, Sarkadi Imre remek 400 és 800 méteres futó volt. Hankiss Elemér, a neves bölcsész és szociológus nyáron teniszben nyert, télen jégkorongozott. A hallgatóként jól kardozó Eiben Ottó nemzetközi híró antropológus lett. De kivételes öröm felismerni Debrecen elmúlt 70 évének egyetemi, orvosi, pedagógusi, művészi, agrár, ipari vagy banki vezetőinek nevét a sűrű sorok között. Jé, Ő is DEAC-os!

A DEAC elődje az 1906-ban alapított Debreceni Akadémiai Atlétikai Club (DAAC) volt, amely első sorban a Református Kollégium diákságát segítette. Az 1912-ben alakult Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem után a DEAC 1919. augusztus 1-én jött létre hét szakosztállyal: torna, atlétika, labdarúgás, kardvívás, tenisz, télisport és úszás. Mez színe: „fekete-fehér, keresztcsíkkal, bal oldalán DEAC” felírással. Az 1926-ban létesített új DEAC sporttelepen készült el az ország első füvesített focipályája. Ezalatt folyamatosan alakult még újabb 10 szakosztály, ahol több területen főiskolai

válogatott, vagy egy-egy országos válogatott szintű sportolót neveltek. A legnépszerűbb az atlétika volt, ami kiváló versenyzők mellett sok lelkes amatőrt mozgatott meg. A könyv erénye, hogy a részadatok rendezett halmazán kívül folyamatosan ad társadalmi, történelmi korrajzot is. A DEAC nagy elismertségét, társadalmi rangját jellemzi a hír 1936-ból: „Ma az Aranybika szálló Bocskai termében a DEAC zártkörű esélyt rendez, amelyen Debrecen úri társadalma találkozik”.

A háború szörnyű, szomorú fordulatot hozott mindenben! Mérhetetlen emberi és anyagi veszteségeket. Ezzel indul a második kötet. A meghatározó az, hogy 1945 második felében már volt kosárlabda, labdarúgó, tenisz, torna, úszó, vízilabda és kardvívó mérkőzés vagy verseny DEAC színekkel! A belügyminiszter 1946-ban megszüntette a DEAC-ot. A név újból DEAC lett 1947 májusától, újjászervezett labdarúgó és kosárlabda szakosztállyal. Ezután 1957-ig, mikor újból lett DEAC, különböző átmeneti nevek alatt élt az egyetemi sport Debrecenben, ezek a DASE (Debreceni Agrár Sport Egyesület), MEFESZ (Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége), DHSE (Debreceni Haladás Sport Egyesület). 1979 júniusától egyesült a DEAC, a DASE és az Ybl Miklós Műszaki Főiskola SE „Debreceni Universitas SE” néven. A jelenleg működő „DEAC Sport Kft” 2006-ban jött létre 19 szakosztállyal. 2016 októberében avatták fel Dr. Nyirkos István, „örökös klub elnök”

mellszobrát a DEAC pályán. Nagy örömöm, hogy újra alakul a DEAC kardvívó szakosztálya. A tervezett III. kötet a DUSE korszakot kívánja majd feldolgozni.

Az első 25 évi anyagnál jó másfélszer bővebb adatmennyiséget bemutató második kötet azt a komoly teljesítménynövekedést dokumentálja, ami a DEAC életében végbement 1945-1979 között. Erre a korra jellemző volt, minden hibája mellett, hogy a sportot állami szinten támogatta, bár nagy különbségeket téve a különböző területek között. Az egyetemi sport minimális anyagi segítséget kapott, de szabad tere volt a sokszínű amatőrkedésnek. Számos sportágat ki lehetett próbálni egy lelkes hallgatónak. A könyv érdeme ugyanakkor, hogy bemutat több nagyszerű szakedzőt, aki egy-egy

sportágban lelkes élsportolókat nevelt. A kosarasok, röplabdázók, de főleg a futballisták mérkőzéseit népes és fanatikus szurkolótábor kísérte. (A korszak futballista álomcsapatát hét későbbi orvos és négy bölcsész alkotja). Három csapat tagjai tudtak NB I-s szintet elérni ebben az időszakban, a férfi röplabdázók 1958-tól, a férfi sakkozók 1964-től és a női tornászok 1964-től. Az igazsághoz tartozik, hogy néhány emlékező megemlíti, bár vidám formában, a nagyon szerény anyagi körülményeket, a jelképes összegű kalória pénzt, a nagy spórolást a sporteszközökkel, ruhákkal, vagy a kényszerű

edzői trükközést a vasúti jegyekkel.... És mégis a sportolás szép élménye dominál!

Nekem, az 1963-ban DEAC sportolóvá váló debreceni egyetemi polgárnak kimondhatatlan élmény ez a könyv. Meggyőződésem, ebben nem vagyok egyedül. Nagy elismerés illeti a szerzőket, kiadókat. Valódi kulturális kincssel gazdagodott a Város és az Egyetem!

Sipka Sándor

orvos, professor emeritus,
Debreceni Egyetem

Félig periférián

Molnár Ernő: A félperiféria ipara és a globális termelési hálózatok
Debrecen: Didakt Kiadó, 2021, 302 oldal

A „félperiféria” – mondja Arrighi (2014) nyomán Molnár Ernő (Debreceni Egyetem Földtudományi Intézet) – beékelődik a társadalomföldrajzban régóta ismert centrum és periféria közé. Még nem centrum, már nem periféria, mivel ezek amúgy is viszonylagos fogalmak. A félperiférián lévők az különbözteti meg a két másiktól, hogy mozgásban, változásban, átalakulásban vannak (az átalakulás a leginkább ide illő kifejezés). A félperiférián lévők közül egyesek a centrumba törekszenek – talán el is jutnak oda: Csehország tipikusan ilyen. Mások a lecsúszást akarják megelőzni, több-kevesebb sikerrel: például hazánk. A félperiféria koncepciója és perspektívája az